

ΘΕΜΑ 10^ο

(ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ: Περί του Στεφάνου 291-293)

- Πολλά τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατηγορηκός αὐτοῦ καὶ καταψευσμένου, μάλιστα ἐθαύμασα πάντων ὅτε τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει μνησθεῖς οὐχ ὥς ἂν εὖνους καὶ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν τοιοῦτον οὐδὲν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς καὶ λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι,
- 5** δειγμα δ' ἐξέφερεν καθ' ἑαυτοῦ ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιστοῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνί, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, ταῦτά λυπεῖσθαι καὶ ταῦτά χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι· ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός, ἐμὲ πάντων αἴτιον καὶ δι' ἔμ' εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ
- 10** τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἑλλήσι βοηθεῖν, ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, δι' ἔμ' ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς), οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε· οὗτός τ' εἰ δίκαι' ἐποίει, οὐκ ἂν εἵνεκα τῆς πρὸς ἔμ' ἔχθρας τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1** Πολλά τοίνυν...καὶ ἄλλα: δυο ἀναρθρα επίθετα τα οποία αν υπήρχαν δίπλα τους ουσιαστικά, θα ήσαν σ' αυτά επιθετικοί προσδιορισμοί. Τώρα όμως που λείπουν παίρνουν την θέση εκείνων, δηλ. λογίζονται ως ουσιαστικά και λειτουργούν ως σύστοιχα αντικείμενα στις μτχ. 'κατηγορηκός..καταψευσμένου': 'πολλὰς καὶ ἄλλας <κατηγορίας> κατηγορηκός αὐτοῦ...'. ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι: μη μεταφράζετε στα ν.ε. 'άνδρες Αθηναῖοι', αφού με την λέξη 'άνδρες' δεν έκαναν διάκριση φύλου, αλλά χρησιμοποιούσαν την λέξη με την έννοια του 'πολίτη': 'Αθηναῖοι πολίτες'. κατηγορηκός αὐτοῦ καὶ καταψευσμένου: δυο μτχ. γενικές απόλυτες επιρρ. εναντιωματικές.
- 2** μάλιστα' ...πάντων: 'περισσότερο συγκριτικά με ὅλα', το επίρρ. 'μάλιστα' συντάσσεται με το ρ. 'ἐθαύμασα'. ὅτε...οὐχ...ἔσχε τὴν γνώμην οὐδ' ἐδάκρυσεν: δυο χρονικές προτάσεις στο ρ. 'ἐθαύμασα'. τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει μνησθεῖς: Η μτχ. 'μνησθεῖς' είναι επιρρ. εναντιωματική. Η ἀναρθρη μτχ. 'τῶν συμβεβηκότων' είναι ουσιαστικό σε γενική πτώση, αντικείμενο στην ἀναρθρη μτχ. Η δοτική συντάσσεται με την μτχ. 'συμβεβηκότων' ως δοτική αντιχαριστική. ὥς ἂν εὖνους καὶ δίκαιος πολίτης: 'σαν πολίτης με καλή διάθεση και αίσθημα δικαίου'. Η έκφραση 'ὥς ἂν(+όνομα)' απαντά και με τις μορφές: 'ὥς ἂν εἰ', 'ὥσπερ ἂν', 'ὥσπερ ἂν εἰ'. Και οι τέσσερις αυτές εκφράσεις είναι επιρρηματικές, και στην ν.ε. αποδίδονται με το: 'σαν +όνομα'. Πρόκειται για επιρρηματικές εκφράσεις που προήλθαν από την συντόμηση των δευτερευουσών αναφορικών παραβολικών προτάσεων. Η έκφραση 'οὐκ ἔσχε τὴν γνώμην οὐδ'

ἐδάκρυσεν ὥς ἂν εὖνους καὶ δίκαιος πολίτης = *δεν ἐκρίνε τα πράγματα, ούτε δάκρυσε, σαν ένας καλός και δίκαιος πολίτης*, στην κανονική της ανάπτυξη θα ήταν: 'οὐκ ἔσχε τὴν γνώμην οὐδ' ἐδάκρυσεν ὥς ἂν <εἶχε τὴν γνώμην καὶ ὥς ἂν ἐδάκρυζε, εἰ> δίκαιος πολίτης <ἦν> = *δεν ἐκρίνε τα πράγματα ούτε και δάκρυσε, όπως θα ἐκρίνε θα δάκρυζε, αν ἦταν δίκαιος πολίτης*'. Για παράδειγμα δείτε την αντίστοιχη συντετμημένη έκφραση: 'οἱ Πέρσαι οὐ πολιτεύονται ὥς ἂν <εἰ> Ἕλληνες = *οἱ Πέρσες δεν οργανώνονται πολιτικά σαν Ἕλληνες*'. Αν αναπτύξουμε την έκφραση 'ὥς ἂν <εἰ>', θα έχουμε: 'οἱ Πέρσαι οὐ πολιτεύονται ὥς ἂν <ἐπολιτεύοντο, εἰ> Ἕλληνες <ἦσαν> = *οἱ Πέρσες δεν οργανώνονται πολιτικά, όπως θα οργανώνονταν, αν ἦταν Ἕλληνες*'. Στην θέση του 'ὥς ἂν <εἰ>' μπορεί να βρούμε και την 'ὥσπερ ἂν <εἰ>'.

- 3 **οὐδ' ἔπαθεν τοιοῦτον οὐδὲν**: 'οὔτε ἔπαθε τίποτε το παρόμοιο', σύστοιχο αντικ. στο ρ. εἶναι το 'οὐδὲν' και η αντωνυμία 'τοιοῦτον' εἶναι κατηγορηματικός προσδιορισμός: (όχι: οὔτε ἔπαθε τίποτε το οποίο εἶναι παρόμοιο, αλλά: οὔτε ἔπαθε τίποτε που να εἶναι παρόμοιο). **τῇ ψυχῇ**: δοτική της αναφοράς.
- 4 **ἐπάρας...καὶ γεγηθὼς καὶ λαρυγγίζων**: τρεις συνημμ. μτχ. επιρρ. τροπικές στο ρ. 'ῥετο'. Η μτχ. του αορίστου σε καμία περίπτωση δεν παραπέμπει εξ ορισμού σε χρόνο – προτερόχρονο (Δες [ΕΔΩ](#)).
- 5 **δειγμα δ' ἐξέφερεν καθ' ἑαυτοῦ**: 'έφερε αποδείξεις εναντίον του εαυτού του'. **ὅτι.. ἔσχε**: ειδική πρόταση, αντικείμενο στην προηγούμενη ρ. έκφραση 'δειγμα ἐξέφερεν'. **τοῖς γεγεννημένοις ἀνιαιοῖς**: 'ὅσον αγορά τα δυσάρεστα γεγονότα που έγιναν', δοτική επιρρ. της αναφοράς. **οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε**: 'δεν είχε καθόλου την ίδια διάθεση – την ίδια ψυχολογία'. Το ρ. 'ἔχω' με επίρρ. του τρόπου δηλώνει ψυχική διάθεση ή τρόπο συμπεριφοράς: 'ἔχω εὐμενῶς, καλῶς, κακῶς, = *δείχνω ευμένεια, καλοσύνη, κακία = συμπεριφερόμαι ευμενῶς, καλά, άσχημα*', για παράδειγμα η ερώτηση 'πῶς ἔχεις; = *πῶς νοιώθεις*'. Εδώ: 'οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε = *δεν ἐνοιωθε καθόλου ὁμοια*', όπου η αντωνυμία 'οὐδὲν' εἶναι αιτιατική επιρρηματική του τρόπου: 'καθόλου – με κανένα τρόπο'. **τοῖς ἄλλοις**: η δοτική αυτή συντάσσεται με το επίρρημα 'ὁμοίως' ως δοτική επιρρ. της συνοδείας.
- 6 **τὸν...φάσκοντα φροντίζειν**: ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε αιτιατική πτώση, που λειτουργεί ως υποκείμενο στην πιο κάτω απαρεμφατική σύνταξη 'τοῦτ' γ' ἔχειν δεῖ' και συγκεκριμένα στο απαρέμφατο 'ἔχειν'. Το απαρέμφατο που ακολουθεῖ εἶναι αντικείμενο της μτχ.: 'αὐτός που υποστηρίζει ὅτι φροντίζει...πρέπει να έχει αυτό εδώ..'. **τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας**: και οι δυο γενικές συντάσσονται με το απαρέμφατο 'φροντίζειν' ως αντικείμενά του. Συγχρόνως ὁμως ἐπειδὴ βρίσκονται ἀνάμεσα σε ἄρθρο και ὄνομα, θεωροῦνται και σε θέση επιθετικού προσδιορισμού. **ὥσπερ οὗτος νυνί**: αναφορική παραβολική πρόταση (καμία σχέση με το προηγούμενο 'ὥς ἂν'), στην οποία λείπει το ρ., αλλά ἐννοεῖται ἀπὸ τα προηγούμενα το ρ. 'φάσκει': 'ὅπως υποστηρίζει τώρα αὐτός εδώ'.
- 7 **καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλο**: παραχωρητική – υποθετική πρόταση: 'έστω κι αν δεν έχει τίποτε ἄλλο', όπου ἐννοεῖται το ρ. 'ἔχει' ἀπὸ το ἀμέσως ἐπόμενο 'ἔχειν'. **λυπεῖσθαι καὶ...χαίρειν**: δυο ἀναρθρα απαρέμφατα ως ἐπεξηγήσεις στο προηγούμενο 'τοῦτο'. **ταῦτ'...καὶ ταῦτ' τοῖς πολλοῖς**: και οι δυο αντωνυμίες εἶναι ἐναρθρες και εἶναι σύστοιχα αντικείμενα στα ἀντίστοιχα ρρ. Αν η αντωνυμία 'αὐτός' πάρει ἄρθρο, τότε σημαίνει 'ο ἴδιος – ο ὁμοιος', γι' αὐτό και η δοτική που ακολουθεῖ εἶναι της συνοδείας: 'δηλ. να λυπάται με τα ἴδια και χαίρεται με τα ἴδια μαζί με τους περισσότερους πολίτες'.
- 8 **καὶ μὴ...τετάχθαι**: τρίτο απαρέμφατο στην σειρά ὁμοιο με τα δυο προηγούμενα, δηλ. ἐπεξηγηματικό στην αντωνυμία 'τοῦτο'. **ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει**: ο ἐμπρόθετος προσδιορισμός 'ἐν τῷ μέρει' συντάσσεται με το απαρέμφατο 'τετάχθαι': 'και να μην πάει με την μεριά των εχθρών', ως προσδιορισμός που δηλώνει τόπο ή κατάσταση. Η ἐνδιάμεση γενική 'τῶν ἐναντίων' συντάσσεται με το ουσιαστικό 'μέρει' ως γενική κτητική: 'και να μην πάει με την μεριά εκείνη που ανήκει στους εχθρούς'. Επειδὴ ὁμως η γενι-

κή βρίσκεται ανάμεσα σε άρθρο και όνομα, γι' αυτό εκτός από γεν. κτητική είναι και σε θέση επιθετικού προσδιορισμού. **τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν:** η δοτική είναι επιρρηματική και συντάσσεται με το απαρέμφατο 'τετάχθαι' ως δοτική της αιτίας, και η ακόλουθη γενική συντάσσεται με το ουσιαστικό 'προαιρέσει' ως γενική αντικειμενική: *'και να μην πάει με την μεριά εκείνη που ανήκει στους εχθρούς, επειδή δείχνει προτίμηση στα πολιτικά πράγματα'*. **ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός:** αν μία περίοδος λόγου ξεκινά με πρόταση που έχει αναφορικό, αν μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει κύρια πρόταση, τότε το αναφορικό λογίζεται ως δεικτική αντωνυμία και η πρόταση από αναφορική θεωρείται κύρια. Αν όμως υπάρχει άλλη κύρια πρόταση, τότε το αναφορικό παραμένει ως τέτοιο, και η πρόταση αναφορική. Εδώ μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση: *'αυτό το πράγμα εσύ φαίνεται ότι έχεις κάνει'*, όπου το 'ὃ' είναι σύστοιχο αντικ. στην μτχ., η οποία με την σειρά της είναι κατηγορηματική στην έκφραση 'φανερὸς εἶ = φαίνει = φαίνεται να/ὅτι έχεις κάνει τούτο'.

- 9 **φάσκων:** συνημμένη μτχ. στο υποκείμενο του ρ. 'φανερὸς εἶ', τροπική μτχ. **ἐμὲ πάντων αἴτιον:** η αντωνυμία είναι αντικείμενο στην μτχ. 'φάσκων = υποστηρίζοντας ότι εγώ είμαι...'. Το 'αἴτιον' είναι αιτιατική αρσενικού γένους, κατηγορούμενο, και η αντωνυμία σε γενική πτώση είναι γενική της αιτίας στο 'αἴτιον'. **δι' ἑμ' εἰς πράγματα...ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν:** το απαρέμφατο 'ἐμπεσεῖν' είναι ειδικό, αντικείμενο στην μτχ. 'φάσκων'. Η αιτιατική 'τὴν πόλιν' είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο: *'με το να υποστηρίζεις ότι η πόλη έχει πέσει...'*. Ο πρώτος εμπρ. προσδ. είναι του μέσου, και ο δεύτερος δηλώνει την κατάσταση *'...εξ αιτίας μου σε προβλήματα'*.
- 10 **οὐκ...οὐδὲ...ἄρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἑλλήσι βοηθεῖν:** η μτχ. είναι γενική απόλυτη, επιρρ. εναντιωματική. Το απαρέμφατο είναι αντικείμενο της μτχ., και η δοτική αντικείμενο στο απαρέμφατο. **οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως:** δυο εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν την προέλευση και μεταφορικά την αιτία, και συντάσσονται με την γενική απόλυτη: *'παρά το γεγονός ότι εσείς δεν ξεκινήσατε να βοηθάτε τους Έλληνες εξ αιτίας του ότι εγώ ήμουν στα πολιτικά πράγματα, ούτε επειδή εγώ το επέλεξα'*. **ἐπεὶ... μείζων ἂν δοθείη δωρεῖα:** αιτιολογική πρόταση το ρ. της οποίας βρίσκεται αρκετά μακριά από το αιτιολογικό σύνδεσμο με το οποίον ξεκινά η πρόταση.
- 11 **ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν:** δευτερ. υποθετική πρόταση με απόδοση το ρ. 'ἂν δοθείη'. Επειδὴ ὅμως η απόδοση της υπόθεσης είναι κι αυτή δευτερεύουσα πρόταση, γι' αυτό ο υποθετικός λόγος θεωρείται πλάγιος. Το εἶδος του είναι της 'απλῆς σκέψης'. Η δοτική 'ἔμοιγε' συντάσσεται με το 'δοθείη' ως δεύτερο αντικείμενο, πρώτο είναι η αντων. 'τοῦτο'. **δι' ἑμ' ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι:** το ἀνάρθρο απαρέμφατο είναι επεξήγηση στο προηγούμενο 'τοῦτο'. Ο εμπρόθ. προσδ. είναι του μέσου, και η αιτιατική της αντωνυμίας είναι υποκείμενο του παρεμφάτου. **τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ:** η δοτική συντάσσεται με το απαρέμφατο 'ἠναντιῶσθαι' ως αντικείμενό του: *'έναντιοῦμαι τινί = αντιδρώ σε κάτι/κάποιον'*. Το ουσιαστικό 'ἀρχή' δηλώνει την 'ἐξουσία – δύναμη'. **πραττομένη:** ἀνάρθρη μτχ. ως επιθετικός προσδιορισμός.
- 12 **μείζων ἂν δοθείη δωρεῖα:** το ρ. ανήκει στην αιτιολογική πρόταση με τον 'ἐπεὶ': *'είναι πιθανό να δοθεί από εμένα μία προσφορά πολύ μεγαλύτερη...'*. Το 'μείζων' είναι κατηγορημ. προσδιορισμός: (ὅχι: μία προσφορά που είναι πολύ μεγαλύτερη, αλλά: μία προσφορά που να είναι πολύ μεγαλύτερη). **συμπασῶν:** συντάσσεται με το 'μείζων' ως γεν. συγκριτική *'που να είναι μεγαλύτερη από όλες τις προσφορές'*. **ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε:** αναφορική πρόταση της οποίας το αναφορικό βρίσκεται σε ἑλξη, διότι κανονικά θα το περιμέναμε σε αιτιατική πτώση, ώστε να γίνει αντικείμενο στο ρ. 'δεδώκατε'. Η ανάλυση της ἑλξης: *'...συμπασῶν <τούτων, ᾗ> τοῖς ἄλλοις δεδώκατε'*.
- 13 **εἶ οἷδ' ὅτι:** πρόκειται για επιρρηματική έκφραση και δεν υφίσταται πρόταση ειδική. Επίσης το ρ. 'οἶδα' δεν υπολογίζεται στις προτάσεις της περιόδου στην οποίαν ανήκει, αλλά θεωρείται 'ένθετο': *'οὔτε κι εσείς*

είναι δυνατόν – το ξέρω καλά – να συμφωνήσετε’. **εἰ δίκαι' ἐποίει:** υποθετική πρόταση με απόδοση τις δυο επόμενες κύριες προτάσεις.

- 14 οὐκ ἂν...ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν:** τα δυο ρρ. συνθέτουν την απόδοση της προηγούμενης υπόθεσης, και ο υποθετικός λόγος που δημιουργείται είναι ευθύς, και δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού. **εἵνεκα τῆς...ἔχθρας:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας. Ο ενδιάμεσος προσδιορισμός είναι της κατεύθυνσης. **τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν:** το έναρθρο επίθετο υπερθετικού βαθμού είναι αντικείμενο στα δυο ρρ. που ακολουθούν. Η γενική του επιθέτου 'τῶν καλῶν' συντάσσεται με τον υπερθετικό βαθμό ως γενική διαιρετική, και η αντωνυμία που παρεμβάλλεται είναι επιθ. προσδιορισμός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Έστω κι αν αυτός ο άνθρωπος, Αθηναίοι πολίτες, έχει πει πολλές και διαφορετικές και κατηγορίες και ψέματα, απόρησα περισσότερο συγκριτικά με όλα, όταν παρά το γεγονός ότι θυμήθηκε αυτά που συνέβησαν τότε στην Αθήνα, ούτε έκρινε τα γεγονότα ούτε δάκρυσε σαν ένα καλοπροαίρετο και δίκαιο πολίτη, και ούτε αισθάνθηκε κάτι παρόμοιο στην ψυχή του, αλλά αντιθέτως υψώνοντας την φωνή του και ξεφωνίζοντας πίστευε ότι πράγματι αποδίδει κατηγορίες εναντίον μου, όμως τελικά έφερνε αποδείξεις εις βάρος του ότι δεν ένοιωσε καθόλου όμοια με τους υπόλοιπους Αθηναίους όσον αφορά τα θλιβερά εκείνα γεγονότα. Όμως αυτός που υποστηρίζει ότι ενδιαφέρεται για τους νόμους και το πολίτευμα, όπως κάνει αυτός εδώ τώρα, ακόμη κι αν δεν διαθέτει τίποτε άλλο, αυτό το πράγμα πρέπει να το έχει, δηλ. να λυπάται με τα ίδια και να χαίρεται με τα ίδια μαζί με τους υπόλοιπους πολίτες, και να μην τάσσεται με το μέρος των εχθρών, επειδή τον ενδιαφέρει η πολιτική καριέρα. Και αυτό το πράγμα φαίνεται εσύ ότι έχεις κάνει, με το να ισχυρίζεσαι ότι εγώ είμαι υπεύθυνος για όλα, και ότι η πόλη έχει πέσει σε προβλήματα εξ αιτίας μου, ενώ εσείς ξεκινήσατε να βοηθάτε τους Έλληνες όχι εξ αιτίας της εμπλοκής μου στην πολιτική, ούτε επειδή εγώ το επέλεξα, διότι αν σε μένα δοθεί από εσάς αυτή η δυνατότητα, δηλ. μέσω εμού εσείς να εναντιωθείτε στην επικυριαρχία που πάει να γίνει εις βάρος των Ελλήνων, θα δινόταν από εμένα μια προσφορά πολύ μεγαλύτερη από όλες τις οποίες εσείς έχετε δώσει στους άλλους. Όμως ούτε εγώ είναι δυνατόν να ισχυριστώ κάτι τέτοιο (διότι πιθανόν να σας αδικήσω), ούτε κι εσείς – το ξέρω καλά – είναι δυνατόν να συμφωνήσετε. Αυτός εδώ τώρα, αν έκανε δίκαιες πράξεις, τότε δεν θα έβλαπτε ούτε θα συκοφαντούσε ό,τι καλύτερο έχει γίνει για εσάς, εξ αιτίας τους μίσους του για εμένα.